

ที่ สศ ๐๐๐๗/ ๗/๕๑

สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ อาคารรัฐประศาสนภักดี
ชั้น ๒ และ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กทม. ๑๐๒๑๕

๒๗ เมษายน ๒๕๕๕

เรื่อง ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรื่อง “การกีดเซาะชายฝั่ง ผลกระทบต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง”

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยคณะทำงานการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ศึกษา รวบรวม วิเคราะห์และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เรื่อง การกีดเซาะชายฝั่ง ผลกระทบต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป นั้น

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในคราวประชุมครั้งที่ ๗/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๕ ได้พิจารณาผลการศึกษาดังกล่าว และมีมติให้เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี เรื่อง “การกีดเซาะชายฝั่ง ผลกระทบต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง” โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. ข้อเสนอการแก้ไขปัญหาการกีดเซาะชายฝั่งระดับประเทศ

๑) รัฐควรให้มีการจัดการดูแลพื้นที่ชายฝั่งที่ยังคงอยู่ในสภาพปกติหรือเสี่ยงต่อความเสียหาย ดังนี้

(๑) ยอมรับการกีดเซาะชายฝั่งและการจัดการผลที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติโดยไม่ต้องสร้างสิ่งก่อสร้างมาป้องกัน เนื่องจากมีผลกระทบทั้งต่อบริเวณพื้นที่ที่ถูกกีดเซาะและพื้นที่ข้างเคียงตามมา รวมทั้งให้รัฐเร่งศึกษาวิธีการชะลอการกีดเซาะชายฝั่งควบคู่ไปด้วย

(๒) ปลุกจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นคุณค่าของชายฝั่ง โดยการให้ความรู้และสื่อสารข้อมูลที่ต้องการ รวมถึงการให้ความรู้แก่ท้องถิ่นเกี่ยวกับการร่วมกันรักษาและฟื้นฟูพื้นที่ชายฝั่งในท้องถิ่นตัวเอง

(๓) ให้มีมาตรการหยุดการใช้ประโยชน์ที่ดินชายฝั่งที่ไม่ยั่งยืน ห้ามการก่อสร้างรุกล้ำทะเลชายฝั่ง โดยเฉพาะเขื่อนริมทะเลแบบต่างๆ ที่กีดขวางตะกอนทรายและกระแสน้ำ ห้ามขุดทรายออกจากชายฝั่งทะเล สันทรายบนฝั่ง หาดทรายและบริเวณสันดอนใต้น้ำ (ทราย)

(๔) ให้มีการศึกษาการนำตะกอนที่ขุดลอกร่องน้ำไปถมเขตชายแก่พื้นที่ชายฝั่ง เพื่อให้เกิดตะกอนทรายและสร้างภาวะสมดุลของพื้นที่ชายฝั่ง

(๕) ให้มีการศึกษาหามาตรการเติมทรายชายหาดอย่างเหมาะสม โดยมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมเจ้าท่า จัดทำโครงการหาทรายในทะเล เพื่อนำทรายกลับมาเข้าสู่ระบบ โดยเฉพาะการเติมในหาดท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันชายหาดลดลงไปเรื่อยๆ

๒) รัฐควรให้มีการบูรณาการการแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งของทุกองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(๑) การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ให้เห็นว่าปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งเป็นปัญหาสาธารณะอยู่ในระดับวิกฤตที่ต้องมีการแก้ไข โดยการสร้างกลไกทางสังคม ที่มีรูปแบบขององค์ประกอบคณะกรรมการที่มาจากทุกภาคส่วน เพื่อให้มีการขับเคลื่อนการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมอย่างมีความต่อเนื่อง

(๒) การส่งเสริมให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน ให้มีส่วนร่วมและมีอำนาจร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในการจัดการดูแลพื้นที่ทั้งในพื้นที่ดินชายหาดและเขตต่อเนื่องระหว่างพื้นดินและพื้นน้ำ โดยสามารถใช้มาตรการทางสังคมและกฎหมายควบคู่ในการปกป้องการกระทำจากบุคคลนอกพื้นที่หรือในพื้นที่ที่กระทำการอันอาจก่อให้เกิดผลเสียหายต่อทรัพยากรชายฝั่งอย่างจริงจังและมีอำนาจอย่างเด็ดขาด

(๓) ให้กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมทรัพยากรธรณี กรมเจ้าท่า กรมชลประทาน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนข้อมูลให้หน่วยงานท้องถิ่นนำข้อมูลไปบูรณาการและนำไปปฏิบัติ เนื่องจากปัจจุบันหน่วยงานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อบต. อบจ. และกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ชายฝั่งหลายกลุ่ม จัดตั้งเป็นองค์กรดูแลด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งสามารถดูแลการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งในพื้นที่ตนเองรับผิดชอบได้

๓) รัฐควรให้มีการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับแก้ปัญหาและการพัฒนาชายฝั่งอย่างจริงจัง ดังนี้

(๑) กำหนดเขตการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์พื้นที่ชายฝั่งทั่วประเทศให้ชัดเจน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องระหว่างภาครัฐกับชุมชนและการใช้ประโยชน์พื้นที่ชายฝั่งอย่างยั่งยืน โดยให้มีการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายให้ได้ผล

(๒) จัดแบ่งโซนการใช้ประโยชน์พื้นที่ตลอดแนวชายฝั่งทั่วประเทศให้ชัดเจน สำหรับใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งอุตสาหกรรม แหล่งการประมง แหล่งอนุรักษ์ และชุมชนชายฝั่งเดิม โดยให้มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน และถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

(๓) ให้มีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด โดยให้เวนคืนที่ดินชายฝั่งที่ได้รับความเสียหาย เพื่อจัดการฟื้นฟูหาดทราย รวมทั้งให้มีมาตรการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอย่างถูกต้อง เช่น กำหนดแนวถอยร่นการรุกล้ำเขตชายฝั่ง เป็นต้น

(๔) สร้างมาตรการในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืน ได้แก่ ออกกฎหมาย สิ่งปลูกสร้าง การจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมของทุกประเภทโครงการที่รुक้ำชายฝั่ง การจัดทำ ประชาพิจารณ์ การชดเชยค่าเสียหาย การดำเนินการต่อผู้บุกรุกชายฝั่ง รวมถึงควรมีแผนการก่อสร้างที่เกิดขึ้น พร้อมกันทีเดียวกับโครงการ และต้องมีการติดตามและประเมินผลหลังการก่อสร้างอย่างต่อเนื่อง

๔) รัฐควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุน ในด้านต่างๆ ดังนี้

สนับสนุนการศึกษาวิจัยการแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งที่มีความเหมาะสมกับระบบ นิเวศน์ของแต่ละสภาพพื้นที่ รวมทั้งสนับสนุนการทำรายงานผลกระทบต่อด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถแก้ปัญหา การกัดเซาะชายฝั่งได้อย่างยั่งยืน รวมถึงควรมีการบรรจุการกัดเซาะในส่วนของการวิเคราะห์ วิจัยในหลักสูตรของ การศึกษา และให้รู้กับประชาชนในท้องถิ่น

๒. ข้อเสนอการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งระดับพื้นที่

๑) รัฐควรเร่งฟื้นฟูและเร่งแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งที่เสียหายอยู่ในขั้นวิกฤติ อย่างเร่งด่วน และพื้นที่วิกฤติที่เสียหายในระดับปานกลาง ให้เหมาะสมกับพื้นที่โดยวิธีการดังนี้

(๑) ให้มีการประเมินโครงการและผลกระทบการก่อสร้างสิ่งก่อสร้างชายฝั่งทะเลต่างๆ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบ

(๒) ให้มีการระงับการก่อสร้างสิ่งรุก้ำชายฝั่งทุกประเภทที่อาจจะส่งผลกระทบทำให้ สมดุลของตะกอนทรายชายฝั่งสูญหายไป อีกทั้งทยอยรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างที่รุก้ำชายฝั่งด้วย เพื่อให้การเคลื่อนที่ ของทรายสู่กลับคืนธรรมชาติ

(๓) ศึกษาและส่งเสริมให้มีการปลูกป่าชายเลนในพื้นที่การกัดเซาะชายฝั่งในพื้นที่ หาดโคลน

(๔) กำหนดพื้นที่วิกฤติ เป็นพื้นที่จัดการพิเศษ (Special Area Management : SAM) ซึ่งเป็นการแก้ไขและเยียวยาปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) รัฐควรมีการประเมินพื้นที่ที่อยู่อาศัยและพื้นที่สาธารณะ ที่เสียหายจากการกัดเซาะ ชายฝั่ง และต้องหาแนวทางการเยียวยาให้ประชาชน ดังนี้

(๑) ให้มีการศึกษาข้อมูลและสถานการณ์จริงโดยการประเมินสถานการณ์ การกัดเซาะชายฝั่งที่ส่งผลกระทบต่อการทำลายที่อยู่อาศัยและสาธารณะ รวมถึงให้มีการเผยแพร่ เพื่อให้รับรู้ ข้อมูลที่ถูกต้อง

(๒) สนับสนุนให้ร่วมกันจัดทำแผน เพื่อตั้งรับและป้องกันไม่ให้เกิดการกัดเซาะจนกระทั่ง การทำลายที่อยู่อาศัยและสาธารณะ รวมทั้งต้องให้มีบูรณะและฟื้นฟู โดยการระดมสรรพกำลังของชุมชน ท้องถิ่น

(๓) สนับสนุนให้ชุมชนร่วมกับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง สร้างระบบเตือนภัยในลักษณะ การบูรณาการร่วมกัน และสร้างในรูปแบบที่คิดและใช้งานได้โดยชุมชน

(๔) ให้มีการประเมินความเสียหายของพื้นที่แบบมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ เสนอค่าชดเชยพื้นที่ให้กับประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ

(๕) จัดตั้งกองทุนเพื่อฟื้นฟูชายฝั่งและเยียวยาผู้เสียหาย และให้รัฐใช้เป็นนโยบายหลัก เพื่อให้ทันกับการเดือดร้อนของประชาชน โดยระดมทุนจากผู้ได้ประโยชน์จากกิจกรรมชายฝั่งรวมถึงกองทุนชุมชนในการอนุรักษ์ชายฝั่ง

(รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย)

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหากผลการพิจารณาเป็นประการใด ขอได้โปรดแจ้งให้ทราบในโอกาสแรกด้วย จะเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายโอกาส เทพทะกุล)

ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักส่งเสริมและประสานการมีส่วนร่วมองค์กรเครือข่าย

โทร. ๐ - ๒๑๔๑-๓๒๗๗

โทรสาร ๐ - ๒๑๔๓ - ๙๗๒๐-๑

ความเห็นและข้อเสนอแนะ
ของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
เรื่อง “การกัดเซาะชายฝั่ง ผลกระทบต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง”

.....

๑. ความเป็นมา

๑.๑ การกัดเซาะชายฝั่งเป็นการเปลี่ยนแปลงของชายฝั่งทะเลที่ส่งผลกระทบมากที่สุดทั้งด้านกายภาพ สังคมและเศรษฐกิจของพื้นที่ชายฝั่ง สร้างปัญหาความขัดแย้งจากการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ชายฝั่งของผู้ประกอบการทางธุรกิจ การท่องเที่ยว ประชาชนที่ดำรงชีพจากพื้นที่ชายฝั่ง และหน่วยงานของรัฐ โดยทั่วไปการกัดเซาะชายฝั่งสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำทะเลและการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งอย่างเร่งรีบโดยขาดการวางแผนรองรับ คณะทำงานการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้ดำเนินการศึกษาจัดทำความเห็นเชิงนโยบายเพื่อเสนอแนะให้รัฐบาล

๑.๒ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เคยเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลเกี่ยวกับการกัดเซาะชายฝั่ง เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๑ ประกอบด้วย

๑.๒.๑ รัฐบาลควรจัดให้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งเป็นปัญหาสำคัญ ที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจังและเร่งด่วน ทั้งนี้โดยจัดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบหลัก และกลไกบูรณาการความร่วมมือและองค์ความรู้ของภาควิชาการ ภาคประชาชน และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องรวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑.๒.๒ รัฐควรระดมความร่วมมือจากสถาบันวิชาการ ภาคประชาชน เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ มาตรการที่ควรดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง จัดทำแผนแม่บทการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งและวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ในการจัดการพื้นที่ที่ประสบปัญหารวมถึงการจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างถูกต้อง มีทิศทางและไม่ก่อปัญหาเพิ่ม

๑.๒.๓ จำแนกพื้นที่ที่มีปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งเป็น ๓ ระดับคือ พื้นที่ประสบปัญหาวิกฤติเร่งด่วน พื้นที่วิกฤติแต่ไม่เร่งด่วนมากนัก และพื้นที่เฝ้าระวัง โดยกำหนดมาตรการที่เหมาะสมสำหรับแก้ไขปัญหของแต่ละพื้นที่ และเนื่องจากการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งในพื้นที่หนึ่งอาจส่งผลกระทบต่อให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่งในพื้นที่ต่อเนื่องอื่น ดังนั้นกระบวนการแก้ไขปัญหาก็ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบและเปิดให้ประชาชนในพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วย

ในพื้นที่ประสบปัญหาวิกฤติเร่งด่วน อาจใช้โครงสร้างทางวิศวกรรมป้องกันการแก้ไข ปัญหาในระยะสั้น ผสมผสานไปกับการแก้ไขปัญหาระยะยาวด้วยวิธีแก้ไขปัญหาแบบอ่อน เช่น การบูรณะชายหาด การปลูกป่าชายเลน เป็นต้น รวมทั้งการกำหนดระยะถอยร่นของสิ่งปลูกสร้างบน ชายหาด

ในพื้นที่วิกฤติแต่ไม่เร่งด่วนมากนัก ควรใช้วิธีแก้ไขปัญหาแบบผสมผสานโครงสร้าง แบบอ่อนและแบบแข็ง โดยจัดทำเป็นมาตรการในระยะยาว

สำหรับพื้นที่เฝ้าระวังเป็นพิเศษ ไม่ควรใช้โครงสร้างแบบแข็งใดๆในการแก้ไขปัญหากัดเซาะ หากมีการกัดเซาะมากเป็นพิเศษควรใช้มาตรการแก้ไขปัญหาระยะยาวแบบอ่อน เช่น การสร้าง เสถียรภาพของชายหาดโดยการเติมทราย เป็นต้น

๑.๒.๔ จำแนกการใช้ประโยชน์พื้นที่และควบคุมการเปลี่ยนแปลงสภาพชายฝั่ง โดย คำนึงถึงความสัมพันธ์ของระบบนิเวศน์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกันระหว่างพื้นที่บนฝั่ง แม่น้ำ ปากแม่น้ำ ตะกอนจาก ลำน้ำ

๒. การดำเนินงาน

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยคณะทำงานการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการศึกษาเพื่อ การจัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง “การกัดเซาะชายฝั่ง ผลกระทบต่อ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง” จากเอกสารทางวิชาการ การสัมมนาเวทีสาธารณะและการลงพื้นที่ ศึกษาดูงานในพื้นที่ เพื่อรับฟังข้อมูลจากประชาชน หน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๒.๑ การศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

๒.๒ เชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการมาให้ข้อมูลในการประชุมคณะทำงาน การทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๔ ครั้ง

๒.๓ การศึกษาดูงาน ๓ ครั้ง ดังนี้

๒.๓.๑ ศึกษาดูงาน เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้านผลกระทบต่อทรัพยากร ทางทะเลและชายฝั่ง” ณ หาดแสงจันทร์ จังหวัดระยอง

๒.๓.๒ ศึกษาดูงาน เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้านผลกระทบต่อทรัพยากร ทางทะเลและชายฝั่ง” ณ จังหวัดสงขลาและ จังหวัดตรัง โดยการศึกษาพื้นที่ชายฝั่งที่ถูกกัดเซาะ การรับฟัง ภาพรวมการกัดเซาะชายฝั่งทะเลอันดามัน การรับฟังผลกระทบการกัดเซาะชายฝั่งจากประชาชนในพื้นที่ ผลกระทบต่อการท่องเที่ยว และผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม

๒.๒.๓ ศึกษาดูงาน เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้านผลกระทบต่อทรัพยากร ทางทะเลและชายฝั่ง” ณ บ้านขุนสมุทรจีน ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ

๒.๔ การเข้าร่วมสัมมนาในพื้นที่ร่วมกับองค์กร หน่วยงาน ภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาป้องกัน แก้ไข ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง จำนวน ๒ ครั้ง

๒.๔.๑ โครงการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ : กรณีการใช้ประโยชน์หาดทรายและการอนุรักษ์ ระหว่างวันที่ ๒๔ - ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ ณ โรงแรมซากุระแกรนด์วิว จังหวัดสงขลา

๒.๔.๒ โครงการศึกษาวางแผนแม่บทและสำรวจออกแบบเพื่อเสริมทรายชายหาดพัทยา จังหวัดชลบุรี ในวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๔ ณ ห้องประชุมทัพพระยา ศาลาว่าการเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี

๓. สารสำคัญและข้อวิเคราะห์

๓.๑ สารสำคัญ

นับได้ว่าเป็นประเทศไทยมีชายฝั่งทะเลยาวมากประเทศหนึ่งของโลก คือ ฝั่งอ่าวไทยมีความยาวประมาณ ๒,๐๕๕.๑๘ กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ชายฝั่งทะเลรวม ๑๗ จังหวัด ได้แก่ ตรัง จันทบุรี ระยอง ชลบุรี ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ กรุงเทพมหานคร สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี และนราธิวาส ในขณะที่ชายฝั่งทะเลด้านอันดามันมีความยาวประมาณ ๑,๐๙๓.๐๔ กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ชายฝั่งทะเลรวม ๖ จังหวัด ได้แก่ ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล มีประชาชนอาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ชายฝั่งดังกล่าวกว่า ๑๒ ล้านคน

ความสำคัญของพื้นที่ชายฝั่งทะเลครอบคลุมทั้ง ๓ มิติ คือ มิติความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งสามารถสร้างอาชีพและรายได้ทั้งระดับชุมชนและระดับประเทศอย่างมหาศาล ได้แก่ การท่องเที่ยว การอุตสาหกรรม การเกษตรกรรม การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การประมงชายฝั่ง มิติความสำคัญด้านความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศชายฝั่ง ได้แก่ ระบบนิเวศชายหาด ป่าชายเลน ภูเขาทะเล และปะการัง ซึ่งเป็นแหล่งผลิตอาหารขนาดใหญ่รวมถึงเป็นสถานที่อนุบาลสัตว์ทะเล รวมถึงมิติความสำคัญทางสังคมด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีริมชายฝั่งที่มีความหลากหลาย

แต่ปัจจุบัน ประเทศไทยกลับพบปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งชายทะเลที่มีความรุนแรงมากขึ้น สาเหตุหลักมี ๒ ประการ

ประการแรก คือ เกิดจากการทำกิจกรรมของมนุษย์ โดยการบุกรุกเพื่อใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ เป็นจำนวนมากจนเกินกว่าสภาพทางธรรมชาติจะรับได้ กล่าวคือ การใช้เป็นที่ตั้งแหล่งชุมชน สถานที่ประกอบอาชีพ แหล่งนันทนาการ รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างและพื้นที่ในรูปแบบต่างๆ เช่น การถมทะเล การขุดลอกร่องน้ำ การสร้างท่าเทียบเรือ นิคมอุตสาหกรรม โรงแรม รีสอร์ท เขื่อนกันคลื่น การ

สร้างเขื่อนเก็บน้ำ รวมถึงสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ที่ใช้แก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งชายฝั่งทั้งจากภาครัฐและของชุมชน

ประการรองลงมา คือ เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ เช่น กระแสลมเกิดการเปลี่ยนแปลงของทิศทางกระแสน้ำในอ่าวไทยตอนบนตามสภาวะโลกร้อน น้ำทะเลหนุนมีความแปรปรวนไปตามการเปลี่ยนแปลงของภาวะภูมิอากาศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การทรุดตัวของแผ่นดิน

ผลกระทบของการกัดเซาะชายฝั่งมีหลายด้าน จำแนกผลกระทบที่สำคัญได้ ๔ ด้าน คือ

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยวซึ่งรับผลกระทบจากการสูญเสียรายได้จำนวนมหาศาล ขาดการลงทุนในอนาคต รวมถึงการสูญเสียงบประมาณและทรัพยากรจำนวนมากเพื่อการป้องกันการกัดเซาะแนวชายฝั่งในแต่ละปี

ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม ที่ต้องสูญเสียแนวชายหาดเดิม เกิดตะกอนทับถมบนหญ้าทะเลและแนวปะการัง แนวป่าชายเลนเสื่อมโทรม ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง จนกระทั่งทำลายระบบห่วงโซ่ห่วงอาหารทางทะเล

ผลกระทบทางด้านสังคม ที่ทำให้ชุมชนริมฝั่งทะเลต้องอพยพย้ายถิ่นฐานไปยังพื้นที่อื่น ทำให้สูญเสียวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของชุมชนซึ่งส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงคุณภาพชีวิต ที่ทำให้คนไม่มีที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ มีความวิตกกังวลในการประกอบอาชีพใหม่ อาจส่งผลถึงสภาพจิตใจและความสัมพันธ์ในครอบครัว ทำให้คุณภาพชีวิตตกต่ำลงหรือไม่ดีเหมือนเดิม

๓.๑.๑ สถานการณ์และความรุนแรงของปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง

สถานการณ์และความรุนแรงของปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งของประเทศไทย โดยเฉพาะพื้นที่ประสบปัญหาวิกฤติเร่งด่วนและพื้นที่วิกฤติแต่ไม่เร่งด่วนมากนัก มีรายละเอียด ดังนี้

๑) พื้นที่ประสบปัญหาวิกฤติเร่งด่วน

(๑) การกัดเซาะชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย ทั้งทางด้านตะวันออกและตะวันตก มีอัตราการกัดเซาะรุนแรงเฉลี่ยมากกว่า ๕.๐ เมตรต่อปี (ซึ่งจัดเป็นพื้นที่วิกฤติหรือพื้นที่เร่งด่วน) เกิดขึ้นในพื้นที่ชายฝั่ง ๑๒ จังหวัด คือ จังหวัดจันทบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดสมุทรปราการ กรุงเทพมหานคร จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสงขลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส

(๒) การกัดเซาะชายฝั่งทะเลด้านอันดามัน มีอัตราการกัดเซาะรุนแรงในอัตราเฉลี่ยมากกว่า ๕.๐ เมตรต่อปี (พื้นที่วิกฤติหรือพื้นที่เร่งด่วน) พบใน ๕ จังหวัด คือ จังหวัดระนอง จังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง และจังหวัดสตูล

๒) พื้นที่วิกฤติแต่ไม่เร่งด่วนมากนัก

การกัดเซาะระดับปานกลาง ถือว่าเป็นพื้นที่วิกฤติแต่ไม่เร่งด่วนมากนัก พบในด้านอ่าวไทย ซึ่งอัตราเฉลี่ย ๑.๐-๕.๐ เมตรต่อปี (ถือเป็นพื้นที่เสี่ยง) ใน ๑๔ จังหวัด คือ จังหวัดตราด จังหวัดจันทบุรี จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสงขลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส

สถานการณ์การกัดเซาะชายฝั่งของประเทศ

ที่	ด้าน / จังหวัด	ข้อมูลจำนวนขอบเขตพื้นที่		ข้อมูลจำนวนพื้นที่ที่ถูกกัดเซาะ		ความยาวชายฝั่ง (กม.)	แนวชายฝั่งถูกกัดเซาะ		
		อำเภอ	ตำบล	อำเภอ	ตำบล		ปานกลาง	รุนแรง	รวม
	ด้านอ่าวไทย	๒๑๖	๑,๔๑๒	๖๖	๒๓๙	๒,๐๕๕.๑๘	๕๐๑.๘๑	๒๒๘.๒๒	๗๐๓.๐๓
๑	จ.ตราด	๗	๓๘	๓	๑๖	๑๘๔.๓๐	๔๖.๖๓		๔๖.๖๓
๒	จ.จันทบุรี	๑๐	๗๖	๔	๙	๑๐๒.๒๕	๒๓.๒๑	๑๒.๐๐	๓๕.๒๑
๓	จ.ระยอง	๘	๕๘	๓	๑๕	๑๐๔.๔๘	๕๓.๖๖		๕๓.๖๖
๔	จ.ชลบุรี	๑๑	๙๒	๔	๒๒	๑๗๑.๗๘	๒๕.๑๔		๒๕.๑๔
๕	จ.ฉะเชิงเทรา	๑๑	๕๐	๑	๓	๑๖.๒๘	๒.๐๔	๕.๘๕	๗.๘๙
๖	จ.สมุทรปราการ	๖	๕๐	๓	๖	๕๐.๒๑	๓.๒๒	๓๑.๔๗	๓๔.๖๙
๗	จ.กรุงเทพมหานคร	๕๐	๑๕๔	๑	๑	๕.๘๑		๕.๗๑	๕.๗๑
๘	จ.สมุทรสาคร	๓	๔๐	๑	๘	๔๒.๗๘	๑๙.๖๙	๑๓.๗๖	๓๓.๔๕
๙	จ.สมุทรสงคราม	๓	๓๖	๑	๔	๒๕.๒๐	๒.๙๖		๒.๙๖
๑๐	จ.เพชรบุรี	๘	๙๓	๔	๑๓	๙๑.๗๓	๓๙.๓๕	๑๐.๓๙	๔๙.๗๕
๑๑	จ.ประจวบคีรีขันธ์	๘	๔๘	๘	๒๓	๒๔๖.๗๕	๗๖.๑๙	๑.๙๓	๗๘.๑๒
๑๒	จ.ชุมพร	๘	๗๐	๖	๒๒	๒๔๗.๗๕	๓๑.๙๔		๓๑.๙๔
๑๓	จ.สุราษฎร์ธานี	๑๙	๑๓๑	๗	๒๐	๑๖๖.๓๘	๒๙.๘๕	๗.๗๒	๓๗.๕๗
๑๔	จ.นครศรีธรรมราช	๒๓	๑๖๙	๖	๒๕	๒๔๔.๙๙	๕๓.๒๑	๗๓.๖๖	๑๒๖.๘๗
๑๕	จ.สงขลา	๑๖	๑๒๗	๖	๒๘	๑๕๗.๙๐	๔๑.๐๙	๑๓.๔๓	๕๔.๕๓
๑๖	จ.ปัตตานี	๑๒	๑๑๕	๖	๑๘	๑๓๘.๘๓	๓๗.๖๗	๒๔.๒๗	๖๑.๙๔

ที่	ด้าน / จังหวัด	ข้อมูลจำนวนขอบเขตพื้นที่		ข้อมูลจำนวนพื้นที่ที่ถูกกัดเซาะ		ความยาวชายฝั่ง (กม.)	แนวชายฝั่งถูกกัดเซาะ		
		อำเภอ	ตำบล	อำเภอ	ตำบล		ปานกลาง	รุนแรง	รวม
๑๗	จ.นราธิวาส	๑๓	๗๗	๒	๖	๕๗.๗๖	๑๕.๙๖	๒๘.๐๓	๔๓.๙๙
	ด้านอันดามัน	๔๑	๒๗๑	๒๕	๘๑	๑๐๙๓.๐๔	๗๔.๙๘	๒๕.๐๖	๑๐๐.๐๔
๑๘	จ.ระนอง	๕	๓๐	๓	๗	๑๓๗.๙๒	๑๒.๑๖	๗.๖๓	๑๙.๗๙
๑๙	จ.พังงา	๘	๔๘	๖	๑๘	๒๔๑.๕๓	๑๗.๑๖		๑๗.๑๖
๒๐	จ.ภูเก็ต	๓	๑๗	๓	๑๕	๒๐๕.๘๙	๔.๖๔	๑.๕๖	๖.๒๐
๒๑	จ.กระบี่	๘	๕๓	๕	๑๗	๒๑๖.๓๑	๑๖.๕๕	๕.๐๘	๒๑.๖๓
๒๒	จ.ตรัง	๑๐	๘๗	๔	๑๑	๑๓๖.๓๓	๑๔.๘๖	๓.๙๔	๑๘.๘๐
๒๓	จ.สตูล	๗	๓๖	๔	๑๓	๑๕๕.๐๗	๙.๖๐	๖.๘๖	๑๖.๔๖
	รวมชายฝั่งประเทศไทย	๒๕๗	๑,๖๙๕	๙๑	๓๒๐	๓,๑๔๘.๒๓	๕๗๖.๗๙	๒๕๓.๒๘	๘๓๐.๐๗

(ที่มา : กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ๒๕๕๔)

๓.๒ ข้อวิเคราะห์

๓.๒.๑ ปัญหาและผลกระทบจากปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งของประเทศ

แม้ปัจจุบันหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้พยายามแก้ปัญหาดังกล่าว โดยวิธีการต่างๆ รวมทั้งกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง แต่ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งยังคงดำรงอยู่และยังมีแนวโน้มว่าจะมีความกัดเซาะรุนแรงมากขึ้น ซึ่งเมื่อพิจารณาพบว่ามีปัญหาทั้งในระดับประเทศและปัญหาที่เกิดขึ้นตามพื้นที่ ดังนี้

๑) ปัญหาและผลกระทบจากปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งระดับประเทศ

ชายฝั่งทะเลของไทยทั้งประเทศยาวประมาณ ๓,๑๔๘.๒๓ กิโลเมตร ครอบคลุม ๒๓ จังหวัด ประชาชนอาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ชายฝั่งดังกล่าวกว่า ๑๒ ล้านคน มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ มีความสำคัญด้านความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศชายฝั่ง ซึ่งเป็นแหล่งผลิตอาหารขนาดใหญ่ของโลก รวมถึงมีความสำคัญทางสังคมด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีริมชายฝั่ง ปัจจุบันพบปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งที่เหมือนกันทั้งประเทศ ๓ ประการ ซึ่งยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสมและถูกวิธี คือ

(๑) ปัญหาการไม่สามารถบูรณาการแก้ปัญหการกัดเซาะชายฝั่งร่วมกันระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะระหว่างหน่วยงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่ถูกกัดเซาะ และระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับประชาชนรวมถึงไม่ดำเนินการอย่างจริงจัง เป็นสาเหตุทำให้การแก้ปัญหการกัดเซาะขาดความต่อเนื่อง และไม่ประสบความสำเร็จในที่สุด

(๒) ปัญหาของภาครัฐแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งในพื้นที่ต่างๆ โดยใช้วิธีการและรูปแบบเดียวกัน กล่าวคือ สร้างเขื่อนกันคลื่นที่มีโครงสร้างแบบแข็งแรงและเขื่อนกันคลื่นที่มีโครงสร้างที่ปรับตัวไปตามสภาพระบบนิเวศชายฝั่งในพื้นที่นั้นๆ แม้เป็นวิธีการและรูปแบบที่หน่วยงานที่รับผิดชอบเห็นว่าได้ศึกษามาแล้วเป็นอย่างดี แต่เมื่อนำมาปฏิบัติโดยขาดการศึกษาให้มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่แล้ว จึงทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งได้

(๓) ปัญหาการใช้งบประมาณในการแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งของหน่วยงานภาครัฐอย่างสิ้นเปลือง ซึ่งเกิดจากการใช้วิธีการแก้ปัญหาในลักษณะเดียวกันในหลายพื้นที่ โดยไม่ศึกษาวิธีการที่เหมาะสมของแต่ละสภาพพื้นที่

๒) ปัญหาและผลกระทบจากปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งระดับพื้นที่

ปัญหาและผลกระทบจากปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งที่จำแนกปัญหาในระดับพื้นที่ แบ่งออกได้เป็น ๔ พื้นที่ ดังนี้

(๑) ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งอ่าวไทยตอนบนหรือชายฝั่งตะวันออก คือ ในจังหวัดตราด จันทบุรี ระยอง ชลบุรี ในอดีตเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญมากแห่งหนึ่งของประเทศเพราะมีชายหาดที่มีความสวยงามระดับโลกและอาหารทางทะเลหลากหลายชนิด รวมทั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ จึงสามารถสร้างรายได้ให้ชุมชนและประเทศได้อย่างมหาศาล แต่ปัจจุบันกลับพบปัญหาจากการกัดเซาะชายฝั่งมาแทนที่ สาเหตุสำคัญมาจากการถมทะเล การขุดลอกร่องน้ำ การสร้างท่าเทียบเรือและสร้างนิคมอุตสาหกรรม เนื่องจากรัฐได้กำหนดให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นศูนย์การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงสาเหตุจากการสร้างเขื่อนกันคลื่น การสร้างที่รูดักทราย ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งในพื้นที่ดังกล่าวหลักๆ ประกอบด้วย

(๑.๑) ปัญหาการสูญเสียพื้นที่ชายหาด ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อการท่องเที่ยว ซึ่งพบเห็นได้ ๒ ลักษณะ คือ ลักษณะของชายหาดมีลักษณะแบบเว้าๆ แหว่งๆ ที่ทำให้ชายหาดมีลักษณะโค้ง เว้า เป็นรูปวงพระจันทร์ นอกจากนั้นยังพบการสูญเสียพื้นที่ชายหาด จากการสร้างกำแพงกันคลื่น ซึ่งสร้างติดกับตลิ่งหรือพื้นดิน

(๑.๒) ปัญหาการสูญเสียที่อยู่อาศัย และพื้นที่สาธารณะประโยชน์อื่นๆ ถูกทำลาย โดยเฉพาะในจังหวัดจันทบุรีและระยอง พบการกัดเซาะชายฝั่งในระดับรุนแรงที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน

(๒) ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งอ่าวไทยตอนกลางหรือชายฝั่งภาคกลาง คือ ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ กรุงเทพมหานคร สมุทรสาคร สมุทรสงครามและเพชรบุรี พื้นที่ดังกล่าว ถือเป็นพื้นที่สำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศ

ที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ มากมายและเป็นแหล่งรายได้สำคัญของประเทศ เช่น การเกษตร อุตสาหกรรม โรงงาน การประมง การท่องเที่ยว เพราะสภาพพื้นที่ชายหาดส่วนใหญ่เป็นหาดโคลนและมีป่าชายเลนที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศและห่วงโซ่อาหารทางทะเล ปัจจุบันมีปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งอยู่ในระดับรุนแรง กล่าวคือ กรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ชายฝั่งยาว ๕.๘๑ กิโลเมตร ถูกกัดเซาะไปแล้ว ๕.๗๑ กิโลเมตร โดยเฉพาะเขตบางขุนเทียน จังหวัดสมุทรสาคร มีพื้นที่ชายฝั่งยาว ๔๒.๗๘ กิโลเมตร ถูกกัดเซาะไปแล้ว ๓๓.๔๕ กิโลเมตร จังหวัดสมุทรปราการ มีพื้นที่ชายฝั่งยาว ๕๐.๒๑ กิโลเมตร ถูกกัดเซาะไปแล้ว ๓๔.๖๙ กิโลเมตร โดยเฉพาะ ณ บ้านขุนสมุทรจีน ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ สาเหตุหลักของปัญหาส่วนใหญ่มาจากการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ คือ จากการเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล การทรุดตัวของแผ่นดิน การเปลี่ยนแปลงช่วงเวลา ระยะทางและความรุนแรงของมรสุม การเกิดภาวะน้ำท่วม รวมถึงการการลดลงของตะกอนชายฝั่ง อันเกิดมาจากการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่บริเวณต้นน้ำ ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งในพื้นที่ดังกล่าวหลักๆ ประกอบด้วย

(๒.๑) ปัญหาการสูญเสียพื้นที่ชายหาด ซึ่งผลกระทบโดยตรงต่อการท่องเที่ยว

(๒.๒) ปัญหาการสูญเสียที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกินและพื้นที่สาธารณะประโยชน์อื่นๆ ถูกทำลาย โดยเฉพาะ ณ บ้านขุนสมุทรจีน ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอพระสมุทรเจดีย์ ในจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งพื้นที่ชายฝั่งได้ถูกกัดเซาะลึกเข้ามาในพื้นดินถึง ๑ กิโลเมตรต่อปี ภายในช่วงเวลา ๓๘ ปีที่ผ่านมา ชายฝั่งของสมุทรปราการถูกกัดเซาะสูญเสียพื้นที่ไปแล้วประมาณ ๑๑,๑๐๔ ไร่ ชาวบ้านในหมู่บ้านขุนสมุทรจีน ได้ย้ายที่อยู่อาศัยมาแล้ว ถึง ๗ ครั้งและในอีก ๒๐ ปีข้างหน้าคาดการณ์ว่าพื้นที่จะสูญหายจากการถูกกัดเซาะอีกกว่า ๓๗,๖๕๗ ไร่

(๓) สภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งอ่าวไทยตอนล่างหรือชายฝั่งภาคใต้ฝั่งตะวันออกในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี และนราธิวาส ซึ่งถือเป็นพื้นที่หลักในการประกอบอาชีพการประมงสามารถสร้างรายได้ทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศ เป็นศูนย์รวมทางอารยธรรม แหล่งวัฒนธรรมและเพณีที่หลากหลาย มีความเป็นอัตลักษณ์สำคัญของภูมิภาค เนื่องจากการอยู่ร่วมกันของประชาชนคนไทยและคนมุสลิม ซึ่งเป็นแรงจูงใจสำคัญดึงดูดนักท่องเที่ยว และประกอบกับการมีชายหาดที่สวยงามที่ลือชื่อ จึงทำให้สามารถสร้างรายได้มากมายต่อเนื่องมาหลายปี ด้วยเหตุดังกล่าวได้ดึงดูดให้มีการลงทุนด้านธุรกิจจากนักธุรกิจทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การถมทะเล การสร้างท่าเทียบเรือ โรงแรม และรีสอร์ท ส่วนใหญ่จะรुक้าเข้าไปในทะเล เมื่อควบรวมกับการสร้างเขื่อนกันคลื่น

รวมถึงสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ที่ใช้แก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งชายทั้งจากภาครัฐและของชุมชน ทำให้เกิดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งในพื้นที่ดังกล่าว ประกอบด้วย

(๓.๑) ปัญหาการสูญเสียพื้นที่ชายหาด ซึ่งผลกระทบโดยตรงต่อการท่องเที่ยว ซึ่งพบเห็นในลักษณะของชายหาดมีลักษณะแบบเว้าๆ แหว่งๆ ที่ทำให้ชายหาดมีลักษณะโค้งเว้า เป็นรูปวงพระจันทร์ พบในจังหวัดสงขลา จากมีการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างรุกล้ำเข้าไปในทะเล

(๓.๒) ปัญหาการสูญเสียที่อยู่อาศัยที่อาจส่งผลกระทบต่อแหล่งชุมชนที่มีความสำคัญทางอารยธรรมท้องถิ่นและพื้นที่สาธารณะประโยชน์อื่นๆ ถูกทำลาย โดยเฉพาะในจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดสงขลา พบการกัดเซาะชายฝั่งในระดับรุนแรงที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน

(๔) สภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งอันดามัน
ชายฝั่งภาคใต้ฝั่งตะวันตกในพื้นที่จังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูลพบความสำคัญของพื้นที่ชายฝั่งเหมือนกับชายฝั่งภาคใต้ฝั่งตะวันออก กล่าวคือ เป็นศูนย์กลางทางประมงของภาคและของประเทศ สามารถสร้างรายได้ทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศ เป็นศูนย์รวมทางอารยธรรม แหล่งวัฒนธรรมและเพณีที่หลากหลาย เนื่องจากประชาชนคนไทยและคนมุสลิมอยู่ร่วมกัน ซึ่งเป็นแรงจูงใจสำคัญดึงดูดนักท่องเที่ยว และประกอบกับการมีชายหาดที่สวยงามที่ลือชื่อ จึงทำให้สามารถสร้างรายได้มากมายในแต่ละปีและต่อเนื่องมาหลายปี ด้วยเหตุดังกล่าวได้ดึงดูดให้มีการลงทุนด้านธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การถมทะเล การสร้างท่าเทียบเรือ โรงแรม และรีสอร์ท ส่วนใหญ่จะรุกล้ำเข้าไปในทะเล เมื่อควบรวมกับการสร้างเขื่อนกันคลื่น รวมถึงสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ที่ใช้แก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งชายทั้งจากภาครัฐและของชุมชน ทำให้เกิดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งดังนี้

(๔.๑) ปัญหาการสูญเสียพื้นที่ชายหาด ซึ่งผลกระทบโดยตรงต่อการท่องเที่ยว จากมีการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างรุกล้ำเข้าไปในทะเล โดยเฉพาะใน จังหวัดกระบี่ จังหวัดระนองและจังหวัดตรัง

(๔.๒) ปัญหาการสูญเสียที่อยู่อาศัยที่อาจส่งผลกระทบต่อแหล่งชุมชนที่มีความสำคัญทางอารยธรรมท้องถิ่นและพื้นที่สาธารณะประโยชน์อื่นๆ ถูกทำลาย โดยเฉพาะในจังหวัดระนอง สตูล กระบี่ ตรัง และภูเก็ต พบการกัดเซาะชายฝั่งในระดับรุนแรงที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน

๔. ความเห็นและข้อเสนอแนะ

เพื่อให้ประเทศไทยกลับมาที่มีพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่มีความสมดุลทางธรรมชาติ เป็นแหล่งอาหารที่สมบูรณ์แหล่งใหญ่ของโลก มีชายหาดที่สวยงาม มีความเหมาะสมสำหรับใช้เป็นท่องเที่ยว เพื่อสร้าง

รายได้เลี้ยงประเทศในอนาคต รัฐต้องให้มียุทธศาสตร์ฟื้นฟูและเร่งแก้ไขการกัดเซาะชายฝั่งอย่างเป็นรูปธรรมและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ดังนี้

๔.๑ ข้อเสนอการแก้ไขปัญหการกัดเซาะชายฝั่งระดับประเทศ

๑) รัฐควรให้มีการจัดการดูแลพื้นที่ชายฝั่งที่ยังคงอยู่ในสภาพปกติหรือเสี่ยงต่อความเสียหาย ดังนี้

(๑) ยอมรับการกัดเซาะชายฝั่งและการจัดการผลที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติโดยไม่ต้องสร้างสิ่งก่อสร้างมาป้องกัน เนื่องจากมีผลกระทบทั้งต่อบริเวณพื้นที่ที่ถูกกัดเซาะและพื้นที่ข้างเคียงตามมา รวมทั้งให้รัฐเร่งศึกษาวิธีการชะลอการกัดเซาะชายฝั่งควบคู่ไปด้วย

(๒) ปฏิบัติจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นคุณค่าของชายฝั่ง โดยการให้ความรู้และสื่อสารข้อมูลที่ถูกต้อง รวมถึงการให้ความรู้แก่ท้องถิ่นเกี่ยวกับการร่วมกันรักษาและฟื้นฟูพื้นที่ชายฝั่งในท้องถิ่นตัวเอง

(๓) ให้มีมาตรการหยุดการใช้ประโยชน์ที่ดินชายฝั่งที่ไม่ยั่งยืน ห้ามการก่อสร้างรุกล้ำทะเลชายฝั่ง โดยเฉพาะเขื่อนริมทะเลแบบต่างๆ ที่กีดขวางตะกอนทรายและกระแสน้ำ ห้ามขุดทรายออกจากชายฝั่งทะเล สันทรายบนฝั่ง หาดทรายและบริเวณสันดอนใต้น้ำ (ทราย)

(๔) ให้มีการศึกษาการนำตะกอนที่ขุดลอกร่องน้ำไปถมชายหาดแก่พื้นที่ชายฝั่งเพื่อให้เกิดตะกอนทรายและสร้างภาวะสมดุลของพื้นที่ชายฝั่ง

(๕) ให้มีการศึกษาหามาตรการเติมทรายชายหาดอย่างเหมาะสม โดยมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมเจ้าท่า จัดทำโครงการหาทรายในทะเล เพื่อนำทรายกลับมาเข้าสู่ระบบ โดยเฉพาะการเติมในหาดท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันชายหาดลดลงไปเรื่อยๆ

๒) รัฐควรให้มีการบูรณาการการแก้ปัญหการกัดเซาะชายฝั่งของทุกองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(๑) การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ให้เห็นว่าปัญหการกัดเซาะชายฝั่งเป็นปัญหาสาธารณะอยู่ในระดับวิกฤตที่ต้องมีการแก้ไข โดยการสร้างกลไกทางสังคม ที่มีรูปแบบขององค์ประกอบคณะกรรมการที่มาจากทุกภาคส่วน เพื่อให้มีการขับเคลื่อนการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมอย่างมีความต่อเนื่อง

(๒) การส่งเสริมให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน ให้มีส่วนร่วมและมีอำนาจร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในการจัดการดูแลพื้นที่ทั้งในพื้นที่ดิน ชายหาดและเขตต่อเนื่องระหว่างพื้นดินและพื้นน้ำ โดยสามารถใช้มาตรการทางสังคมและกฎหมายควบคู่ในการปกป้องการกระทำจากบุคคลนอกพื้นที่หรือในพื้นที่ที่กระทำการอันอาจก่อให้เกิดผลเสียหายต่อทรัพยากรชายฝั่งอย่างจริงจังและมีอำนาจอย่างเด็ดขาด

(๓) ให้กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมทรัพยากรธรณี กรมเจ้าท่า กรมชลประทาน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนข้อมูลให้หน่วยงานท้องถิ่นนำข้อมูลไปบูรณาการและนำไปปฏิบัติ เนื่องจาก ปัจจุบันหน่วยงานและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อบต. อบจ. และกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ชายฝั่งหลายกลุ่ม จัดตั้งเป็นองค์กรดูแลด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งสามารถดูแลการเปลี่ยนแปลงชายฝั่งในพื้นที่ที่ตนเองรับผิดชอบได้

๓) รัฐควรให้มีการดำเนินการบังคับใช้กฎหมายหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับแก้ปัญหาและการพัฒนาชายฝั่งอย่างจริงจัง ดังนี้

(๑) กำหนดเขตการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์พื้นที่ชายฝั่ง ทั่วประเทศให้ชัดเจน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องระหว่างภาครัฐกับชุมชนและการใช้ประโยชน์พื้นที่ชายฝั่งอย่างยั่งยืน โดยให้มีการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายให้ได้ผล

(๒) จัดแบ่งโซนการใช้ประโยชน์พื้นที่ตลอดแนวชายฝั่งทั่วประเทศให้ชัดเจน สำหรับใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งอุตสาหกรรม แหล่งการประมง แหล่งอนุรักษ์ และชุมชนชายฝั่งเดิม โดยให้มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน และถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

(๓) ให้มีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด โดยให้เวนคืนที่ดินชายฝั่ง ที่ได้รับความเสียหาย เพื่อจัดการฟื้นฟูหาดทราย รวมทั้งให้มีมาตรการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอย่างถูกต้อง เช่น กำหนดแนวถอยร่นการรุกล้ำเขตชายฝั่ง เป็นต้น

(๔) สร้างมาตรการในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืน ได้แก่ ออกกฎหมาย สิ่งปลูกสร้าง การจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมของทุกประเภทโครงการที่รุกล้ำชายฝั่ง การจัดทำประชาพิจารณ์ การชดเชยค่าเสียหาย การดำเนินการต่อผู้บุกรุกชายฝั่ง รวมถึงควรมีแผนการก่อสร้างที่เกิดขึ้นพร้อมกันทีเดียวกับโครงการ และต้องมีการติดตามและประเมินผลหลังการก่อสร้างอย่างต่อเนื่อง

๔) รัฐควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุน ในด้านต่างๆ ดังนี้

สนับสนุนการศึกษาวิจัยการแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งที่มีความเหมาะสมกับระบบนิเวศน์ของแต่ละสภาพพื้นที่ รวมทั้งสนับสนุนการทำรายงานผลกระทบต่อด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งได้อย่างยั่งยืน รวมถึงควรมีการบรรจุการกัดเซาะในส่วนของการวิเคราะห์วิจัย ในหลักสูตรของการศึกษา และให้รู้กับประชาชนในท้องถิ่น

๔.๒ ข้อเสนอการแก้ไขปัญหาคัดเซาะชายฝั่งระดับพื้นที่

๑) รัฐควรเร่งฟื้นฟูและเร่งแก้ไขปัญหาคัดเซาะชายฝั่งที่เสียหายอยู่ในขั้นวิกฤติอย่างเร่งด่วน และพื้นที่วิกฤติที่เสียหายในระดับปานกลาง ให้เหมาะสมกับพื้นที่โดยวิธีการดังนี้

(๑) ให้มีการประเมินโครงการและผลกระทบการสร้างสิ่งก่อสร้างชายฝั่งทะเลต่างๆ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขอย่างเป็นระบบ

(๒) ให้มีการระงับการก่อสร้างสิ่งรुक้ำชายฝั่งทุกประเภทที่อาจจะส่งผลกระทบทำให้สมดุลของตะกอนทรายชายฝั่งสูญหายไป อีกทั้งทยอยรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างที่รुक้ำชายฝั่งด้วย เพื่อให้การเคลื่อนที่ของทรายสู่กลับคืนธรรมชาติ

(๓) ศึกษาและส่งเสริมให้มีการปลูกป่าชายเลนในพื้นที่การกัดเซาะชายฝั่งในพื้นที่หาดโคลน

(๔) กำหนดพื้นที่วิกฤติ เป็นพื้นที่จัดการพิเศษ (Special Area Management : SAM) ซึ่งเป็นการแก้ไขและเยียวยาปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) รัฐควรมีการประเมินพื้นที่ที่อยู่อาศัยและพื้นที่สาธารณะ ที่เสียหายจากการกัดเซาะชายฝั่ง และต้องหาแนวทางการเยียวยาให้ประชาชน ดังนี้

(๑) ให้มีการศึกษาข้อมูลและสถานการณ์จริงโดยการประเมินสถานการณ์การกัดเซาะชายฝั่งที่ส่งผลกระทบต่อการทำลายที่อยู่อาศัยและสาธารณะ รวมถึงให้มีการเผยแพร่ เพื่อให้รับรู้ข้อมูลที่ถูกต้อง

(๒) สนับสนุนให้ร่วมกันจัดทำแผน เพื่อตั้งรับและป้องกันไม่ให้เกิดการกัดเซาะจนกระทั่งการทำลายที่อยู่อาศัยและสาธารณะ รวมทั้งต้องให้มีบูรณะและฟื้นฟู โดยการระดมสรรพกำลังของชุมชนท้องถิ่น

(๓) สนับสนุนให้ชุมชนร่วมกับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง สร้างระบบเตือนภัยในลักษณะการบูรณาการร่วมกัน และสร้างในรูปแบบที่คิดและใช้งานได้โดยชุมชน

(๔) ให้มีการประเมินความเสียหายของพื้นที่แบบมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเสนอค่าชดเชยพื้นที่ให้กับประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ

(๕) จัดตั้งกองทุนเพื่อฟื้นฟูชายฝั่งและเยียวยาผู้เสียหาย และให้รัฐใช้เป็นนโยบายหลัก เพื่อให้ทันกับการเดือดร้อนของประชาชน โดยระดมทุนจากผู้ได้ประโยชน์จากกิจกรรมชายฝั่งรวมถึงกองทุนชุมชนในการอนุรักษ์ชายฝั่ง

.....